

Av Danmarks undervisningsminister Bertel Haarder

## Digital kompetence i en global verden

Viden er omdrejningspunktet for fortsat vækst og velfærd både for den enkelte og for samfundet. Danmark er – sammen med de øvrige nordiske lande – i verdenseliten med brug af IKT i samfundet – i hjemmet, i borgerbetjeningen, i erhvervslivet og i det offentlige. Den position skal vi beholde og udbygge.

Investeringer i IKT skal bidrage til at sikre et uddannelsessystem i top. Det er afgørende, at eleverne allerede i folkeskolen, der er fundamentet i uddannelsessystemet, lærer at udnytte IKT i relevante sammenhænge.

IKT skal have en særlig plads i uddannelsessystemet, og IKT skal integreres i fagene på alle trin og alle niveauer, hvor det er naturligt. Et øget brug af IKT i uddannelsessystemet kan medvirke til at leve op til kravene om øget faglighed og kvalitet.

Loven om den danske folkeskole danner et solidt grundlag for en styrkelse af fagligheden og kvaliteten i folkeskolen. Den øger også mulighederne for en fleksibel og rummelig folkeskole.

IKT skal være et fremherskende pædagogisk værktøj i den danske folkeskole, og eleverne skal bruge computeren som et personligt redskab, hvor de kan lære med de værktøjer, de selv og lærerne har valgt for at nå målene. Samtidig skal undervisningen forberede eleverne til at begå sig i en international verden, hvor IKT spiller en stadig større rolle. Kendskab til og beherskelse af IKT som dagligt værktøj giver børn og unge de bedste betingelser for at kunne begå sig i arbejdslivet og som borger i det danske samfund.

Regeringen vil således gøre en ekstra indsats for, at IKT mere aktivt inddrages i undervisningen langt tidligere, end det sker i dag. Vi satser derfor massivt på, at det allerede på 3. klassetrin udnyttes, at eleverne hurtigere kan opnå gode færdigheder i læsning, skrivning, regning og sprog, hvis IKT tages i anvendelse.

Vores mål er:

- at IKT effektivt skal understøtte den enkelte elevs muligheder for et højt fagligt udbytte af undervisningen

- at anvendelse af IKT så tidligt som muligt bliver en naturlig del af elevernes hverdag
- at børn og unge opnår de bedste betingelser i forhold til at begå sig i et samfund, hvor IKT indtager en stadig større rolle på stadig flere områder.

## Regeringsprogrammet IKT i folkeskolen – computerudstyr

For at opnå disse mål vedtog regeringen i 2003 programmet «IT i folkeskolen». Programmet dækker årene 2004–2007. I perioden investerer staten 495 millioner kroner i IKT i folkeskolen.

Tre fjerdedele af ITIF-programmets midler er afsat som tilskud til kommunernes køb af computere til 3. klassernes elever. I alt 370 millioner kroner. Og kommunerne skal for at opnå statstilskud mindst investere et beløb, der svarer til statstilskuddet. Vi ved fra første ansøgningsrunde i 2005, at mange kommuner investerer langt mere.

Kommunerne søgte i tilskudsåret 2005 for 87 % af tilskuddet – og vi kan af indberetningerne se, at der er nyansøgt mere end 51 000 nye computere, hvoraf hen ved halvdelen er bærbare. Her i tilskudsåret 2006 kan vi se, at kommunerne har søgt for 92 % af det mulige beløb.

Opgørelsen ved udgangen af 2005 viste, at der er under 2 elever i 3. klasse, der skal dele en moderne computer. Det er en meget flot dækning. Den findes næppe bedre – også globalt set. Så alene computerinvesteringerne vil – hvis de bliver fuldt udnyttede – have en værdi på cirka trekvart milliard kroner. Det kan man – med faldende priser på IT-udstyr – få rigtig mange computere for.

I 2006 åbner vi så for, at kommunerne for deres medfinansiering også kan vælge at anskaffe interaktive whiteboards. Rigtig mange kommuner har allerede en god computerdækning til skolernes øvrige klasser – så jeg synes, det er naturligt, at de får større frihedsgrader til at anvende medfinansieringen efter lokale behov. Og jeg er overtydet om, at interaktive whiteboards i hænderne på en dygtig lærer er et ualmindeligt godt redskab til bl.a. hurtigt at gøre de mindre børn til gode læsere.

## Læsning er alle tings moder

Og her er vi ved et helt centralt punkt i regeringens målsætning. De seneste PISA-undersøgelser viser, at hen ved 20 % af danske skolelever forlader folkeskolen som dårlige læsere. Det sætter en effektiv barriere for deres fremtidige muligheder for at kunne klare sig både på arbejdsmarkedet og som borger i et globaliseret samfund. Det er simpelthen for dårligt – også set i lyset af, at Danmark er et af de lande i OECD, der bruger flest penge på folkeskolen.

Det er sagt, at læsningen er alle tings moder. Har man svært ved at læse, at forstå en skreven tekst, så har man også svært ved at følge med i skolens øvrige fag. Man bliver så at sige sat bagest allerede fra starten.

Derfor satser regeringen i ITIF-programmet så hårdt på, at IKT skal integreres i de små klasser.

Regeringen vil sikre, at også eleverne på de yngre klassetrin i årene fremover vil opleve en skole, hvor IKT er en naturlig del af undervisningen. En skole, hvor de i den daglige undervisning naturligt kan gå til og fra computerne, når det passer ind i undervisningen.

### IT fra 3. klassetrin

Regeringen ønsker, at IKT allerede fra 3. klassetrin systematisk integreres i undervisningen, så eleverne hurtigere kan opnå gode færdigheder i læsning, skrivning, regning, sprog og IT. Eleverne er på det tidspunkt kommet gennem indskoling. De har lært at gå i skole. De har lært at læse.

Det er også omkring 3. klassetrin, at gode arbejdsformer skal udbygges. Eleverne skal opleve fordelene ved at lære sammen med andre – også i samarbejdet omkring computerne.

### 3. klassetrin og eksempler på fag, hvor IKT kan gøre en forskel

- *Matematik i 3. klasse.* IKT kan med fordel anvendes inden for alle fire centrale kundskabs- og færdighedsområder: Tal og algebra, geometri, anvendt matematik og problemløsning og kommunikation.
- *Dansk i 3. klasse.* På dette trin er undervisningsindholdet blandt andet læsning af skærmttekster, elektronisk post, computerskrivning, logbog og selvstændig læsning. Computeren giver adgang til store tekstmængder, der støtter den videre læsning. Skærmtteksterne egner sig blandt andet til at udvikle nogle af de læsestrategier, som der skal arbejdes videre med, når eleverne har lært at læse.
- *Engelsk i 3. klasse.* Børn venter ikke med at lære engelsk, til de får faget i skolen. Så selv om undervisningens begyndelsestidspunkt fra 2004 er flyttet til 3. klasse, vil mange elever netop fra computer, internet og medier have hovedparten af deres erfaringer med engelsk. Elever vil således lige fra begyndelsen af engelskundervisningen kunne anvende f.eks. hjemmesider for børn, spil og små tekster på engelsk.
- *Billedkunst.* Her forventes det, at eleverne allerede ved udgangen af 2. klasse f.eks. kan anvende computerens billedskabende muligheder i maleprogrammer og gemme og hente billedfiler.

### Computeren som et personligt redskab

Skal IKT's potentiale udnyttes optimalt på de yngste klassetrin, så elever og lærere oplever fri adgang til udstyret, er det hensigtsmæssigt, at computerne befinder sig i elevernes nær-områder. F.eks. i klasserummene eller i tilstødende arealer, så eleverne ubesværet kan gå til

og fra maskinerne efter behov. Det er derfor et tilskudsvilkår, at de computere, som anskaffes for statstilskuddet er placeret i 3. klassernes klasselokaler eller i nærområder. De computere, som kommunen anskaffer for medfinansieringen, kan de derimod placere hvor de vil. Ligesom der ikke er nogen begrænsninger på, hvilke klassetrin, der må benytte dem.

### IKT er ikke et mål i sig selv

IKT kan derimod være et meget kraftfuldt middel til, at vi lettere får opfyldt en hel række centrale mål for folkeskolen. Lad mig nævne nogle af dem:

- IKT kan – fornuftigt integreret i undervisningen – øge undervisningens faglighed.
- Hvis IKT bliver elevens personlige redskab allerede i de små klasser, tyder erfaringerne på, at de hurtigere bliver gode til læsning, skrivning og regning. Og det i sig selv skulle hjælpe med til øget faglighed – og færre, der forlader skolen som dårlige læsere.
- IKT er også et godt redskab til at differentiere undervisningen – og hjælpe og stimulere både stærke og svage elever. Og det kan forhåbentlig formindske behovet for at udskille børn til specialundervisning.

### Programmets sammensætning

Udstyr alene gør det imidlertid ikke. Der er også brug for kvalificerede lærere, som er gode til at integrere IKT i fagene. Og der er brug for et godt fagligt indhold, der kan understøtte en IKT-baseret læring.

Derfor er der i programmet også afsat 125 millioner kroner til disse foranstaltninger.

### Undervisningsmaterialer

Der er sat rigtig mange penge af til at udvikle IKT-baseret indhold til undervisningen. Næsten 50 millioner kroner. Det første undervisningsmateriale – engelsk for 3. klasse – er allerede på markedet. De øvrige følger i 2006 og 2007. Og det er ikke bare traditionelle skolebøger. Det er komplekse pakker af materialer, som omfatter både traditionelle bøger og en masse spændende IKT-baseret undervisningsmateriale.

De bliver omhyggeligt afstemt efter folkeskolens mål og delmål. De skulle gerne stimulere og engagere eleverne til aktiv læring. En forudsætning er selvfølgelig, at skolerne tager de nye materialer til sig – så de bliver brugt.

### Den nationale materialeplatform

En anden vigtig milepæl er, at vi med den nationale materialeplatform – som blev åbnet her i 2006 – nu får ét samlet sted, hvor man kan søge efter alle undervisningsmaterialer –

i første omgang til grundskolen, ungdomsuddannelserne og arbejdsmarkedsuddannelserne. Og den omfatter ikke alene de professionelt udviklede læremidler. Også inspirationsmateriale, som andre lærere har udviklet, vil man kunne finde der.

Efterhånden håber jeg også, at store mængder af multimedier som film og video vil være søgbare på platformen. Der er fortsat ophavsretslige problemer med det, men dem håber vi snart at få løst.

Ser vi mod det forjættede land, hvor vi aldrig mere behøver at trækkes med forældede undervisningsmaterialer? Det er i hvert fald et krav til de undervisningsmidler, som regeringen yder støtte til, at de skal opdeles i læringsobjekter. Og vi håber selvfølgelig at det fremover bliver standarden for alle nye undervisningsmaterialer. Når vi derhen, så er muligheden i hvert fald til stede for at vi altid kan have fuldt opdaterede læremidler. Slut med forældede kort, forældede statistikker – i sandhed et forjættet land.

Og får vi så i næste ombæring knyttet et mikrobetalingsystem til materialeplatformen, kan lærerne selv efter eget ønske strikke lige netop det undervisningsmateriale sammen, som de har behov for – lige her og nu.

Lidt fremtidsmusik måske, men det er absolut inden for rækkevidde – hvis vi vil – og det vil vi!!

## Bliver det brugt?

Computerne er allerede i stort omfang på plads. Der kommer en mængde moderne undervisningsmidler på markedet i de nærmeste år, og 202 kommuner – herunder de fleste af de store kommuner – har fået tilskud til og installeret et videndelingssystem.

Det store spørgsmål er så – bliver det brugt? Bliver det brugt nok? Og bliver det brugt til noget, der er relevant i forhold til folkeskolen og de mål, som vi har for den?

Opnår vi med andre ord det, som vi har sat os som overordnede mål for ITIF-programmet?

Har man læst avis i de seneste par uger, kan man godt få det indtryk, at undervisningen i mange folkeskoler stort set ikke har ændret sig siden midten af forrige århundrede – og længere tilbage.

Det er netop nogle af de spørgsmål, som vi bør søge at få klarhed over. Hvor knirker det? Hvor kan vi sætte ind?

## Den nordiske undersøgelse – E-learning Nordic

Vi har sammen med Norge, Sverige og Finland netop gennemført en undersøgelse af, hvilken effekt IKT har på undervisningen i folkeskolen og gymnasiet. Undersøgelsen viser klart, at IKT stadig bliver brugt for lidt. Størsteparten af lærerne i undersøgelsen brugte kun IKT i deres undervisning mellem 1–5 timer. Det kan vi sikkert være enige om ikke er

nok. Endnu mere bekymrende er det, at to ud af tre lærere selv vurderer, at de er for dårlige til IKT– uagtet at de fleste har gennemført efteruddannelse om integration af IKT i undervisningen. Men der er også lyspunkter. Lærerne vurderer for eksempel at:

- IKT understøtter det faglige indhold.
- For 5. og 8. klasse bliver eleverne bedre til læsning, skrivning og regning.
- IKT er et godt værktøj til at differentiere undervisningen – og det støtter både stærke og svage elever. Mest de stærke.

Så vi er på rette spor. Jeg tror personligt på, at vi har overskredet den magiske tærskel, og at der langt ind i folkeskolen er en stigende konsensus om, at IKT bør være en naturligt integreret del af hverdagen. Og ligeså meget i skolen, som den er i hverdagen – uden for skolen.